

Centralna banka
BOSNE I HERCEGOVINE
Централна банка
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Оцјена ризика по финансијску стабилност

- прво полугодиште 2022. године

Издање 1: 11/2022. године

Садржај:

Списак графикана	1
Списак табела	1
Скраћенице	2
Сажетак	3
1. Макроекономски трендови и ризици по финансијску стабилност.....	4
2. Трендови и ризици из банкарског сектора	9
2.1. Основни налази теста на стрес солвентности банкарског сектора за Q2 2022. године.....	15
2.2. Основни налази теста на стрес ликвидности банкарског сектора за Q2 2022. године.....	18
3. Структурне и регулаторне промјене у финансијском сектору	20

Уредништво:

- мр Марко Видаковић
- Весна Папић
- Белма Махмутовић
- Драгана Мишановић

Списак графикана

Графикон 1: Мапа макрофинансијских ризика	4
Графикон 2: Кретање референтних каматних стопа ЕСВ-а и EURIBOR	5
Графикон 3: Индекс потрошачких цијена у БиХ, годишње промјене	5
Графикон 4: Укупна потрошња енергије, према изворима	6
Графикон 5: Нето плате, годишња промјена	7
Графикон 6: Дијаграм FSI банкарског сектора	10
Графикон 7: Квалитет кредитног портфеља	10
Графикон 8: Процјена финансијског циклуса БиХ	11
Графикон 9: Новоодобрени кредити становништву и каматне стопе	11
Графикон 10: Новоодобрени кредити предузећима и каматне стопе	12
Графикон 11: Структура новоодобрених кредита становништву према каматној стопи	12
Графикон 12: Структура укупних депозита по преосталој рочности	13
Графикон 13: Нето добит бх. банака у првом полугодишту	14
Графикон 14: Индикатори профитабилности	14
Графикон 15: Стопа адекватности капитала банкарског сектора	16
Графикон 16: Резервисања за кредитни ризик	16
Графикон 17: Утицај појединачних позиција на стопу адекватности капитала, Екстремни сценарио 2	17
Графикон 18: Нето ликвидносни одливи закључно са Q2 2022. године	18
Графикон 19: Укупне потребе банака за додатним ликвидним средствима	19
Графикон 20: Коефицијент покрића ликвидности (LCR) за банкарски сектор	19

Списак табела

Табела 1: Одабрани индикатори из банкарског сектора БиХ	14
Табела 2: Основне претпоставке у тестовима на стрес	15

Скраћенице

БДП	Бруто домаћи производ
БиХ	Босна и Херцеговина
ЦББиХ	Централна банка Босне и Херцеговине
ЕЦБ	Европска централна банка
ЕУ	Европска унија
EUR	Евро
EURIBOR	Euro Interbank Offered Rate
КМ	Конвертибилна марка
LCR	Коефицијент покрића ликвидности (Liquidity Coverage Ratio)
MREL	Методологија за одређивање минималног захтјева за капиталом и прихватљивим обавезама банке
NPL	Неквалитетни кредити (Nonperforming loans)
NSFR	Коефицијент нето стабилног финансирања (Net Stable Funding Ratio)
USD	Амерички долар

Сажетак

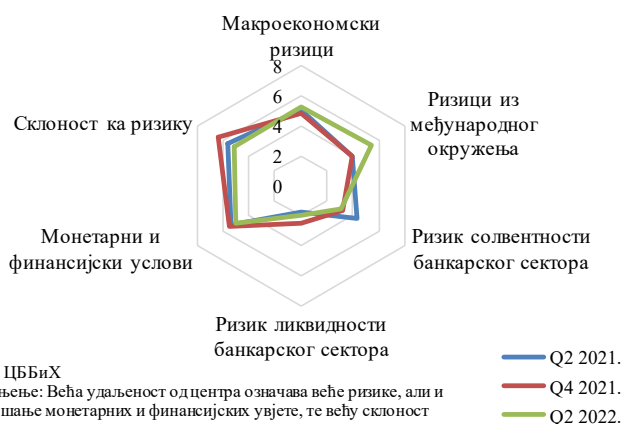
- Висока и брзо растућа инфлација те снажнији раст економске активности од првобитних очекивања обиљежили су прву половину 2022. године, како у БиХ тако и на глобалном нивоу. Услијед јачања ризика из међународног окружења дошло је до благог раста укупне изложености финансијског сектора макрoфинансијским ризицима.
- Индикатори финансијског здравља на крају првог полугодишта 2022. године потврдили су стабилност и отпорност банкарског сектора на ризике из макроекономског окружења. Добре капиталне позиције и висока ликвидност повећавају способност банака за апсорпцију ризика, чему у прилог говоре и резултати проведених тестирања на стрес солвентности и ликвидности, који указују да је банкарски сектор у могућности да амортизује веома снажне макроекономске шокове претпостављене у алтернативним сценаријима. Индикатори финансијског циклуса указују да је кредитна активност и даље слаба с обзиром да се финансијски циклус налази у негативном територију, те да је у посматраном периоду дошло до додатног продубљивања негативног јаза омјера кредита и БДП-а. И поред јачања ризика из макроекономског окружења, закључно са крајем првог полугодишта 2022. нису забиљежене назнаке јачања кредитног ризика. Такође, раст референтних каматних стопа на тржишту еврозоне није се одразио на раст каматних стопа у банкарском сектору БиХ до краја прве половине 2022. године. У наредном периоду може се очекивати постепени раст каматних стопа и јачање кредитног ризика.
- Као кључне активности везане за јачање правног и регулаторног оквира за пословање банака у БиХ у текућој години могу се издвојити: повећање износа осигураних депозита и доношење Методологије за одређивање минималног захтјева за капиталом и прихватљивим обавезама банке (MREL).

1. Макроекономски трендови и ризици по финансијску стабилност

Упркос позитивним економским трендовима у БиХ у току првог полугодишта 2022. године, укупна изложеност финансијског сектора системским ризицима је у порасту услјед постојећих геополитичких кретања и велике неизвјесности, те с тим у вези високе и још увијек растуће инфлације подстакнуте слабијом доступношћу енергената и поремећајима у ланцима снабдијевања. Раст цијена енергената један је од кључних глобалних проблема који ће се у наредном периоду у знатној мјери одразити на раст трошкова пословања предузећа, као и на животни стандард становништва у БиХ. Пооштравање монетарних политика широм свијета прелијева се на финансијска тржишта, а раст EURIBOR-а почиње постепено да се одражава и на финансијски сектор у БиХ.

Укупна изложеност финансијског сектора макрофинансијским ризицима у првој половини 2022. године се повећала, првенствено под утицајем глобалних ризика који су први пут прешли из територија ниског ризика у териториј благо високог степена ризика (вриједност оцјене нивоа ризика изнад 5 на графикону 1).

Графикон 1: Мапа макрофинансијских ризика

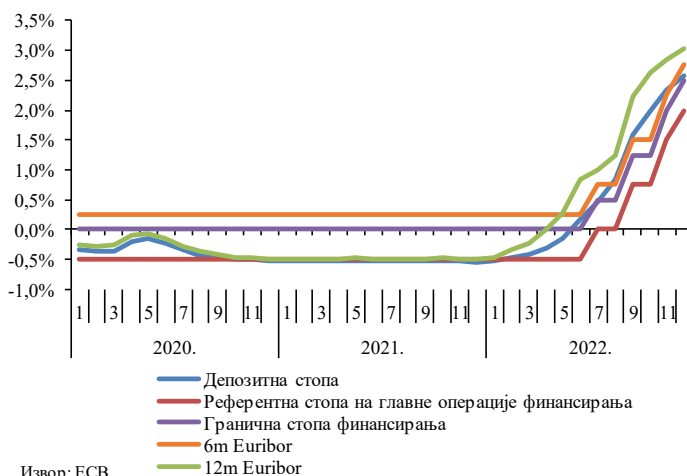

Укупни ризици који долазе из међународног окружења значајно су повећани у односу на крај 2021. године, а услјед повећане неизвјесности због додатних поремећаја у ланцима снабдијевања и раста цијена енергената и хране узрокованих ратом у Украјини, међународне финансијске институције су наниже кориговале пројекције раста за текућу и наредну годину. Успоравање економске активности главних извозних партнера доприноси расту ризика који долазе из међународног окружења и прелијевају се на домаћу економију. Повећање обима спољнотрговинске размјене, уз продубљивање дефицита платног биланса повећало је ризике из међународног окружења, имајући у виду очекивано смањење спољне потражње у наредном периоду. Као одговор на нагли раст инфлације, водеће централне банке у свијету почеле су са пооштравањем монетарних политика, те су у току 2022. године по неколико пута повећавале своје референтне каматне стопе. Након вишегодишњег периода у којем је EURIBOR биљежио негативне вриједности, стопе EURIBOR-а свих

рочности започеле су раст у 2022. години, при чему се у другој половини 2022. године, након што је ЕЦБ почела подизати референтне каматне стопе, њихов раст драстично убрзао (графикон 2).

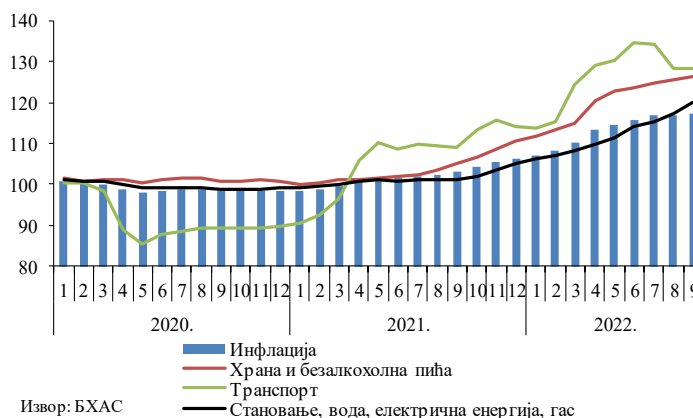
Раст референтних каматних стопа ће се у наредном периоду неминовно одразити и на пораст каматних стопа у БиХ. С друге стране, апрецијација америчког долара у односу на евро и већину свјетских валута неће имати значајније директне импликације по бх. економију, имајући у виду ниско учешће спољног дуга БиХ у америчким доларима у укупној спољној задужености БиХ (око 5% спољног дуга БиХ односи се на дуг у доларима).

Графикон 2: Кретање референтних каматних стопа ЕЦБ-а и Euribor

Пораст ризика у домаћем макроекономском окружењу у првој половини 2022. године у највећој мјери је проузрокован снажним растом инфлације који се тренутно оцјењује најзначајнијим ризиком по домаћу економију. Убрзан раст потрошачких цијена започео је већ у другој половини 2021. године, а од марта 2022. године стопе инфлације

Графикон 3: Индекс потрошачких цијена у БиХ, годишње промјене

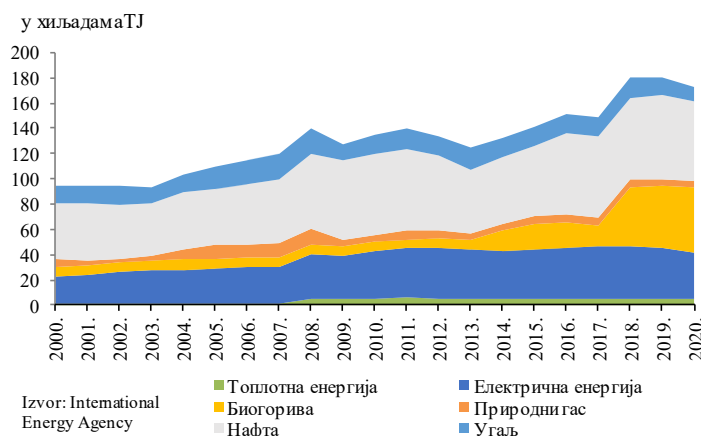
биљеже двоцифрене вриједности. Просјечан раст инфлације у првих девет мјесеци 2022. године износио је 13,3% у односу на исти период претходне године. На инфлаторне притиске у БиХ доминантно су утицале потрошачке цијене у категоријама хране и транспорта (графикон 3), које биљеже рекордне вриједности и на глобалном нивоу. Посљедњи доступни подаци указују и на убрзан раст потрошачких цијена у категорији становање у коју спадају цијене воде, електричне енергије, гаса и других енергената. На графикону 4 приказана је укупна потрошња енергије у БиХ према изворима. С обзиром на

то да је у 2022. години дошло до раста цијена гаса, важно је напоменути да према последњим доступним подацима Међународне агенције за енергију, гас чини само 3,3% укупне потрошње енергије у БиХ, што између осталог указује да је наша земља мање изложена ризику недостатка овог енергента у поређењу са већином земаља ЕУ. Много значајније учешће у укупној потрошњи има електрична енергија са 22%, но цијене електричне енергије за становништво и привреду у 2022. години биле су ограничене мјерама ентитетских влада, чиме је успјешно амортизован ризик од прекомјерног раста цијена електричне енергије. С обзиром на учешће биогорива од 27,4% у укупним енергетским изворима, рекордан раст цијене пелета од око 200% током 2022. године приморао је ентитетске владе на доношење хармонизоване одлуке о одређивању максималне цијене по тони пелета, док је Савјет министара БиХ донио Одлуку о привременој забрани извоза одређених шумских дрвних сортимената и производа од дрвета, укључујући и пелет, која ће важити до краја јануара 2023. године. Оваква одлука је ублажила енергетски ценовни шок задржавајући цијену пелета на приближно 85% вишем нивоу у поређењу са просјечном

цијеном претходне године. Нафта као најзаступљенији енергент са око 37% у укупној потрошњи енергије, те нето увозни енергент чија се цијена одређује на глобалном тржишту, доминирајући је фактор трансмисије енергетских шокова на инфлацију у БиХ. Додатан притисак поменутог шока је и апрецијација USD према EUR јер су све уговорене цијене нафте на глобалним тржиштима у USD. За разлику од појединих влада у региону и свијету, у БиХ у току 2022. године није било интервенција Владе којима би се утицало на цијене нафте кроз опционо смањивање или укидање акциза за одређени временски период или ограничавање цијена кроз субвенције за поједине категорије становништва и привреде.

Изузев снажног раста инфлације, позитивни трендови у домаћем макроекономском окружењу у значајној мјери су ублажили раст макроекономских ризика у БиХ у првој половини 2022. године. Раст домаће економске активности настављен је у првом полугодишту (5,9%), а успоравање економске активности може се очекивати у другом

Графикон 4: Укупна потрошња енергије према изворима

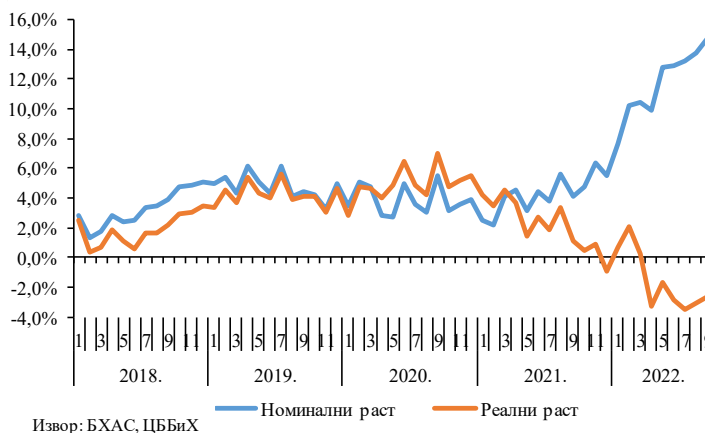

дијелу 2022. године услјед снажног раста цијена сировина, енергије и хране. Раст економске активности у првој половини године утицао је на наставак позитивних трендова на тржишту рада које се огледају у смањењу стопе незапослености, која је према Анкети о запослености у другом кварталу 2022. износила 15,7%, као и расту номиналних плата. Ипак, ови индикатори не указују на раст животног стандарда становништва, узимајући у обзир растућу инфлацију која смањује реални доходак становништва (графикон 5).

Позитивна кретања забиљежена у фискалном сектору краткорочно су повећала фискални простор и побољшала фискалну позицију земље, што је утицало на благо смањење ризика из фискалног сектора по финансијску стабилност. Смањење ризика из фискалног сектора у првом полугодишту 2022.

произашло је из наставка раста прихода сектора генералне владе и раста буџетског суфицита на нивоу БиХ на консолидираној основи. До краја године се може очекивати повећани раст буџетских издатака, доминанто под утицајем различитих мјера и програма подршке становништву, а посебно социјално

Графикон 5: Нето плате, годишња промјена

најугроженијим категоријама, у циљу ублажавања негативних посљедица узрокованих снажним растом инфлације. Јавни дуг БиХ у 2022. години је остао на приближно истом нивоу као и у претходној години. Закључно са крајем првог полугодишта 2022. године, укупни јавни дуг БиХ је износио 12,8 милијарди КМ, од чега се 76% односи на спољни дуг. Имајући у виду да БиХ и даље спада у ред средње задужених земаља, с учешћем јавног дуга у односу на БДП од 32,35%, ризик по стабилност јавних финансија такође је оцијењен као умјерен у средњем року.

Макроекономски ризици који произлазе из платног биланса су повећани у првој половини године, што је доминанто посљедица снажног раста трговинског дефицита. Ипак, упркос расту номиналног дефицита, као и дефицита у односу на БДП, још увијек не постоји значајнија бојазан да дефицит текућег рачуна неће бити адекватно покривен од стране финансијских категорија платног биланса, односно да ће представљати пријетњу по економску или финансијску стабилност БиХ у 2022. години.

Укупни монетарни и финансијски услови у првој половини 2022. године су благо пооштрени, што је у највећој мјери резултат пада реалне новчане масе и благе промјене кредитних стандарда. Снажан раст инфлације уз одсуство раста каматних стопа резултирао је додатним смањењем нивоа реалних стопа. И поред тога није забиљежен значајнији раст кредита приватном сектору, па је вриједност индикатора који мјери јаз омјера кредита приватном сектору и БДП-а дубоко у негативном територију. Уз погоршање макроекономских, финансијских и монетарних услова, смањена је склоност инвеститора ка ризику, па су тако забиљежена погоршања у свим секторима који се односе на инвестирање у првој половини године (прилив директних страних инвестиција, портфељ инвестиција итд.).

Према расположивим подацима о цијенама некретнина у сегменту новоградње, тренд раста цијена некретнина настављен је и у 2022. години. С обзиром да је значајан раст цијена некретнина присутан од почетка КОВИД кризе, наведено може указивати на могуће неравнотеже на тржишту некретнина. Наиме, пооштравање услова финансирања у комбинацији са падом реалног дохотка могло би у наредном периоду утицати на пад тражње за некретнинама, што би у коначници имало утицај и на кретање цијена некретнина.

Пројекције економских кретања у БиХ за период 2022.-2024. година врше се у условима изузетно високе неизвјесности и повећаних ризика, који превасходно произлазе из даљњег тока рата у Украјини. Иако је директни утицај рата у Украјини на БиХ економију ограничен, индиректни утицај кроз дестабилизацију глобалних економских тржишта и јачање инфлаторних притиска представља изузетно висок ризик по економска кретања у БиХ. Стога, упркос неочекивано високом реалном расту БДП-а у првој половини 2022. године од 5,9% на годишњој основи, макроекономски ризици за другу половину 2022. године и за средњорочни период (2023.-2024. година) нису ублажени, па се у складу са тим очекује значајно успоравање бх. економских активности, почевши од друге половине 2022. године. Услијед очекиваног економског успоравања у другој половини године, реална годишња стопа економског раста за 2022. годину је пројицирана на нивоу од 4,1%, што је значајно блажа стопа економског раста од оне забиљежене у првој половини године. У 2023. години очекује се да ће реална стопа раста БДП-а додатно успорити на 0,9%, док ће у 2024. години економски раст износити 1,0%.

Инфлација као економска варијабла која је обиљежила 2022. годину, наставиће биљежити двоцифрене стопе раста до краја ове године, док се укупна инфлаторна стопа за 2022. годину прогнозира на нивоу од 14,4%. Упркос очекиваном слабљењу притиска на

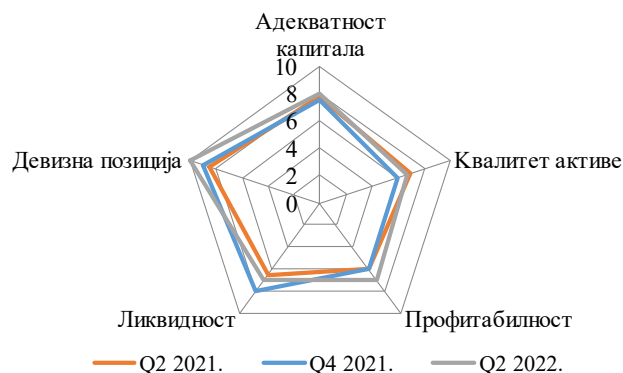
потрошачке цијене у наредне двије године, стопа инфлације ће ипак остати изнад дугорочног просјека у БиХ. Тако се очекује стопа инфлације од 6,1% у 2023. години и 3,0% у 2024. години. Ипак, потребно је истаћи да је инфлација економски индикатор за који су везани значајни ризици, због чега би прогнозе за овај индикатор могле бити подложне честим ревизијама у средњорочном периоду. Имајући у виду неизвјесност око трајања рата у Украјини, посебно на његов утицај на глобалне цијене у енергетском и прехранбеном сектору, ризик наставка неповољних инфлаторних кретања остаје повишен. Услјед континуираних инфлаторних притисака на глобалном нивоу који се прелијевају и на бх. тржиште, очекује се смањење реалног дохотка становништва у БиХ, што ће се посљедишно одразити и на приватну потрошњу, као највећу категорију у структури БДП-а, те коначно на БДП. Стога, инфлација ће остати економска категорија на којој ће бити доминантан фокус у погледу будућих пројекција, а чије ће кретање детерминисати и укупну економску активност у средњорочном периоду.

2. Трендови и ризици из банкарског сектора

Иако се према свим доступним подацима за крај првог полугодишта 2022. године може закључити да је банкарски сектор у БиХ здрав и отпоран на постојеће ризике, дешавања на међународној геополитичкој и посљедишно економској сцени ставиће и овај сектор пред нове изазове, те ће од начина његовог прилагођавања новонасталој ситуацији и мјера које ће предузимати надлежни регулатори зависити и ниво изложености ризицима и њихови ефекти по појединачне банке и банкарски сектор у цјелини. Први талас кризе проузроковане ратом у Украјини и санкцијама уведеним банкама у руском власништву које су бх. банкарском сектору изазвале шок ликвидности у првом кварталу 2022., успјешно је превазиђен првенствено захваљујући брзој и ефикасној интервенцији домаћих регулатора, али и доброј ликвидносној позицији банака које су могле апсорбовати краткорочне ликвидносне шокове. Изазови који су пред банкарским сектором, а који су такође посљедица тренутне геополитичке ситуације у свијету, везани су за пооштравање монетарних политика које се прелијева на међународна финансијска тржишта. Кретање EURIBOR-а неминовно ће водити постепеном расту каматних стопа у БиХ, који ће индиректно узроковати раст кредитног ризика. Додатно, услијед снажног раста инфлације који ће отежавати сервисирање дуга приватног сектора, може се очекивати јачање кредитног ризика у средњем року.

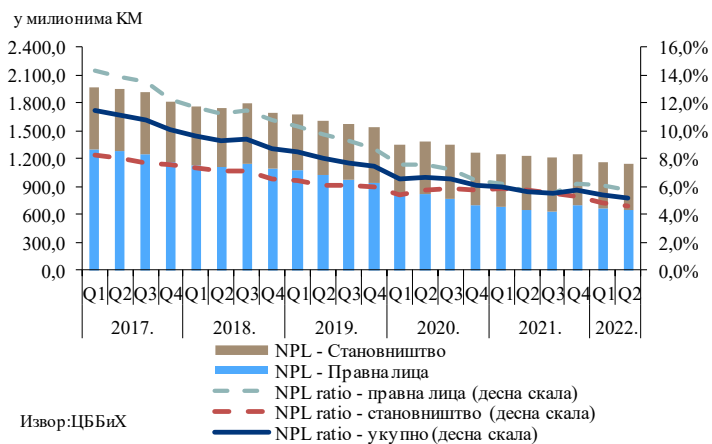
На основу дијаграма индикатора финансијског здравља представљеног на графикону 6, може се закључити да је банкарски сектор БиХ стабилан и да је отпорност сектора на ризике повећана у односу на исти период претходне године као и у односу на крај 2021. године. Оцјене индикатора су побољшане у сегментима профитабилности, квалитета aktive, капитализованости и девизног ризика, док је једино оцјена у сегменту ликвидности благо погоршана у односу на крај претходне године услед ликвидносног шока повезаног са почетком рата у Украјини и проблемима у пословању банака у руском власништву који је забиљежен у првом кварталу 2022. године. И поред јачања ризика у макроекономском окружењу и окончања привремених мјера регулатора које су имале за циљ ублажавање негативних економских посљедица узрокованих појавом коронавируса, до краја првог полугодишта 2022. године није дошло до материјализације кредитног ризика. Напротив, вишегодишњи тренд побољшања индикатора квалитета aktive на системском нивоу је настављен и у рвој половини 2022. године (графикон 7). Побољшање квалитета кредитног портфеља присутно је у готово свим банкама, тако да је кредитни ризик знатно смањен. Учешће неквалитетних у укупним кредитима на крају првог полугодишта 2022. године износило је 5,19%. Уз смањење вриједности неквалитетне aktive, побољшању индикатора квалитета aktive у првом полугодишту 2022. године допринио је и раст укупне финансијске aktive. Након одсуства кредитног раста у првом кварталу 2022. године, у другом кварталу долази до благог опоравка кредитне активности. Захваљујући интензивирању кредитне активности у другом кварталу, у првом полугодишту 2022. године кредити приватним предузећима су

Графикон 6: Дијаграм FSI банкарског сектора

Извор: ЦБ БиХ

Графикон 7: Квалитет кредитног портфеља

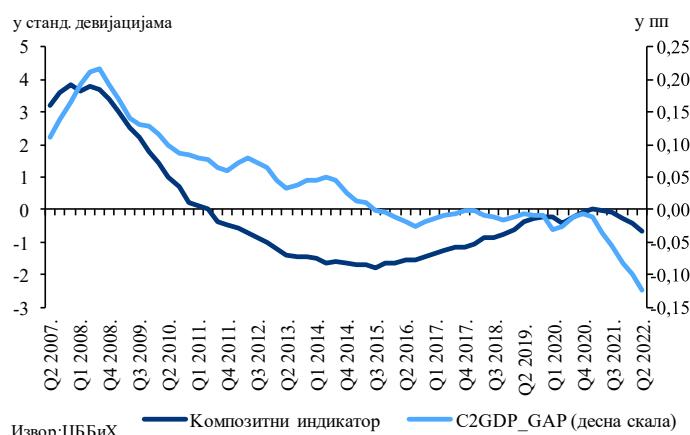
Извор: ЦБ БиХ

забиљежили раст од 4,7% у односу на крај претходне године, док су кредити становништву биљежили раст од 3,2%.

Индикатори финансијског циклуса указују да је кредитна активност и даље слаба, те се финансијски циклус налази дубоко у негативном територију (графикон 8). У првој половини 2022. године дошло је до додатног продубљивања негативног јаза омјера кредита и БДП-а, који износи чак -12%, што указује на исподпросјечну кредитну активност без видљивог ризика од прегријавања. Композитни индикатор финансијског циклуса¹ такође указује на негативан циклус од око -0,65 стандардних девијација. На основу процијењених доприноса сваке од коришћених варијабли у композитном индикатору, може се закључити да већина укључених индикатора кредитирања заједно са индикаторима пословања банака, распона каматних стопа и берзанских индекса, негативно доприносе композитном индикатору финансијског циклуса. С друге стране, неквалитетни кредити, новчана маса, подаци с тржишта рада и страно задуживање ублажавају пад индикатора односно указују на постепен опоравак финансијског циклуса.

Према подацима о новоодобреним кредитима и припадајућим каматним стопама, у трећем кварталу се биљежи благи пораст каматних стопа, а реално је очекивати и постепено повећање каматних стопа на постојеће кредитне становништву који су одобрени с варијабилном каматном стопом. Просјечна пондерисана каматна стопа на новоодобрене кредитне пласмане становништву у трећем кварталу 2022. године

Графикон 8: Процјена финансијског циклуса БиХ

Графикон 9: Новоодобрени кредити становништву и каматне стопе

¹ Методологија за процјену финансијског циклуса је детаљно описана у Извјештају о финансијској стабилности за 2021. годину.

износила је 5,12% и већа је за 12 б.п. у односу на крај претходне године (графикон 9).

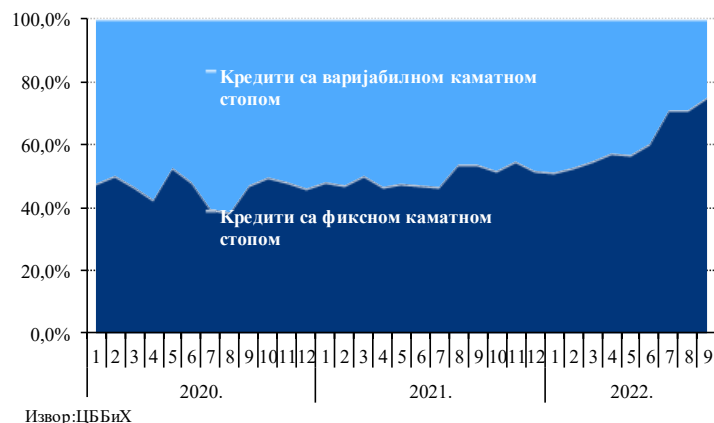
Просјечна пондерисана каматна стопа у сектору нефинансијских предузећа је у трећем кварталу износила 3,34% и у односу на крај претходне године је повећана за 16 б.п. (графикон 10). Иако су услови кредитирања још увијек повољни, можемо закључити да је дугогодишњи тренд пада каматних стопа заустављен, те да се у наредном периоду може очекивати

постепено повећање каматних стопа на кредите предузећа и становништву као и умјерено поштравање осталих услова кредитирања, што ће довести до пада потражње за кредитима у оба сектора². С циљем ограничавања пораста кредитног ризика који може проистећи из наглог раста активних каматних стопа, агенције за банкарство су донијеле мјере за ублажавање ризика раста каматних стопа изазваног растом референтних каматних стопа, инфлаторним притисцима и другим поремећајима на међународним финансијским тржиштима. Додатно, олакшавајућу околност у погледу раста кредитног ризика проузрокованог растом каматних стопа представља све интензивније ново кредитно задужевање уз фиксну каматну стопу (графикон 11). И поред наведеног, раст референтних каматних стопа, те самим тим раст каматних стопа на кредите везане за EURIBOR, ће у знатној мјери повећати трошак отплате задужења становништва, што ће највише погодити категорије дужника са кредитима најдуже преостале рочности до доспијећа.

Графикон 10: Новоодобрени кредити предузећа и каматне стопе

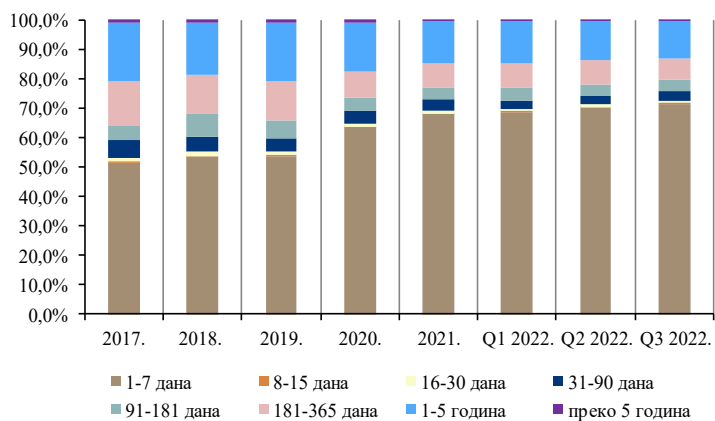
Графикон 11: Структура новоодобрених кредита према типу каматне стопе

² Анкета о кредитној активности банака у БИХ (Извјештај за други квартал 2022. године)

Структура извора финансирања банака у највећој мјери се заснива на депозитима домаћих сектора, који нису везани уз каматне стопе на међународним финансијским тржиштима, што би могло ублажити притисак на снажан раст активних каматних стопа. Иако је оваква структура извора у тренутним околностима снажног раста каматних стопа у глобалном окружењу релативно повољна за банке, неповољна рочна структура депозита представља ризик за значајнији кредитни раст у приватном сектору. Након краткотрајног шока ликвидности који је узроковао повлачење депозита, првенствено становништва, у првом кварталу 2022. године, у другом и трећем кварталу настављен је тренд раста. Депозити домаћих резидентних сектора чине чак 97% укупних депозита банкарског сектора, те су на крају другог и трећег квартала износили 27,8 и 28,7 милијарди КМ, респективно. Од почетка текуће године укупни депозити су забиљежили раст од 2,9%, чему су у највећој мјери допринијели депозити владиних институција и јавних предузећа који су забиљежили раст од 15,5%, те депозити приватних нефинансијских предузећа који су расли по стопи од 7,4%. Рочна структура депозита наставила се погоршавати у току 2022. године. Учешће депозита најкраћих рочности, с роком доспијећа од 1 до 7 дана, у укупним депозитима је повећано, док је истовремено смањено учешће депозита с роком доспијећа преко пет година, који чине свега 0,4% укупних депозита (графикон 12).

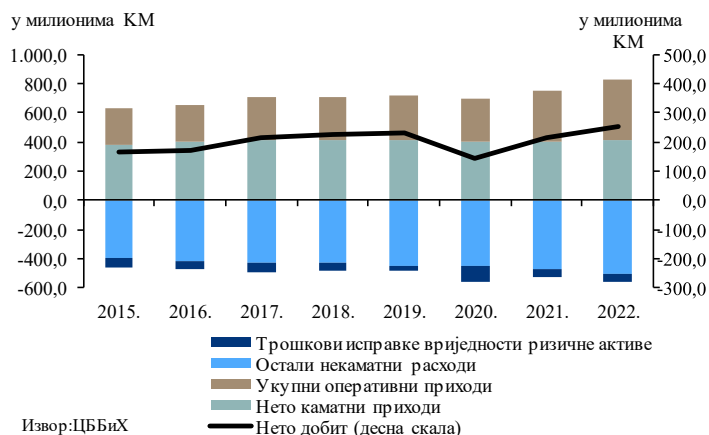
Графикон 12: Структура укупних депозита по преосталој рочности

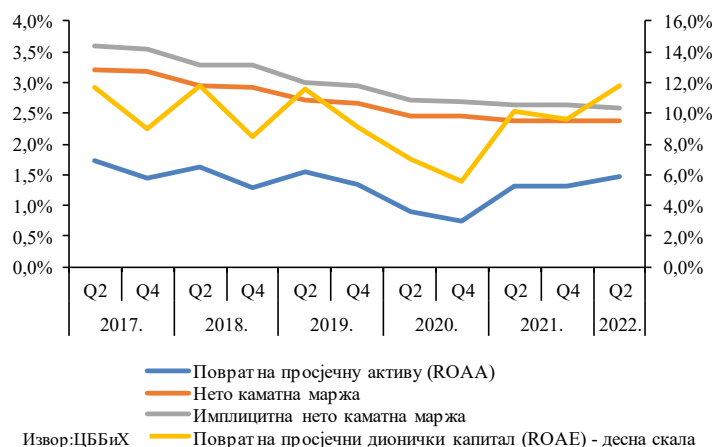
Банкарски сектор БиХ је у првој половини 2022. године забиљежио респектабилну нето добит и остварио виши поврат на просјечну активу и капитал у поређењу с истим периодом претходне године. Нето добит банкарског сектора у првом полугодишту 2022. износила је 253,4 милиона КМ и виша је за 17,3% у односу на исти период претходне године (графикон 13).

Опоравак економске и кредитне активности позитивно је утицао на раст оперативних и нето каматних прихода у првом полугодишту 2022. године. Највећи допринос расту профитабилности даје континуиран, динамичан раст укупних оперативних прихода које су банке оствариле по основу повећања прихода од накнада за извршене услуге. Основни извори прихода за банке, каматни приходи, су такође наставили тренд раста започет у другом дијелу 2021. године, уз истовремени пад каматних расхода. Раст каматних прихода остварен је захваљујући опоравку кредитне активности у приватном нефинансијском сектору, с обзиром на то да до тада није био забиљежен раст просјечних пондерисаних каматних стопа у приватном сектору.

Графикон 13: Нето добит бх. банака у првом полугодишту

Графикон 14: Индикатори профитабилности

У табели 1 издвојени су основни индикатори пословања банкарског сектора БиХ.

Табела 1: Одабрани индикатори из банкарског сектора БиХ

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	Q2 2022.
Укупна актива (мил. КМ)	23.736,9	25.013,8	27.248,8	29.854,2	32.508,2	32.905,0	35.442,1	35.564,9
Укупна актива (% БДП)	83,0	83,6	86,8	89,3	92,1	96,1	91,7	85,4
Укупни капитал (мил. КМ)	3.346,5	3.590,7	3.817,5	3.936,6	4.174,8	4.120,4	4.224,7	4.347,4
Адекватност капитала (%)	14,9	15,8	15,7	17,5	18,0	19,2	19,6	19,3
Укупни кредити (мил. КМ)	16.457,6	16.829,5	18.048,8	19.331,5	20.684,1	20.748,5	21.596,0	21.923,0
Неквалитетни кредити (%)	13,7	11,8	10,0	8,8	7,4	6,1	5,8	5,2
Укупни депозити (мил. КМ)	18.055,5	19.187,7	21.196,0	23.654,5	25.820,1	26.176,1	28.683,5	28.725,7
Однос кредита и депозита (%)	91,1	87,7	85,2	81,7	80,1	79,3	75,3	76,3
Нето профит (мил. КМ)	31,6	218,6	336,2	330,4	370,5	227,1	409,0	253,4
Број банака	23	23	23	23	23	23	22	22

Извор: ЦББиХ

2.1. Основни налази теста на стрес солвентности банкарског сектора за Q2 2022. године

Захваљујући добром здрављу бх. банкарског сектора које се очитује кроз побољшање основних индикатора на крају првог полугодишта 2022. године у односу на крај претходне године, а који су били полазна основа за тестирање на стрес солвентности, банкарски сектор би у сва три претпостављена сценарија теста на стрес успио задржати стабилност. Резултати тестова на стрес указују да би се капитализованост на нивоу сектора задржала знатно изнад регулаторног минимума од 12%, чак и у снажнијем екстремном сценарију који подразумева значајно додатно погоршање макроекономских услова у земљи и иностранству.

С обзиром на то да су приликом калибрације сценарија у обзир узети сви макроекономски ризици који су и даље актуелни, укључујући ратна дешавања у Украјини и њихове импликације на реалну економију, сва три сценарија су остала непромијењена у односу на претходна два циклуса тестирања (Q4 2021 и Q1 2022. године). У табели 2 дат је преглед кључних макроекономских претпоставки за сва три сценарија и три године за које се врши тестирање, а детаљан опис сценарија презентирани је у Извјештају о финансијској стабилности за 2021. годину.

Табела 2. Основне претпоставке у тестовима на стрес

	Основни сценарио			Екстремни сценарио 1			Екстремни сценарио 2		
	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.
Реални раст БДП-а	2,8%	1,5%	2,1%	-1,5%	-2,5%	-0,1%	-3,0%	-5,5%	-2,0%
Инфлација	7,7%	3,9%	2,8%	11,0%	6,1%	4,4%	13,0%	6,9%	5,0%
Кредитни раст - предузећа	2,6%	1,9%	2,2%	0,4%	-0,7%	0,6%	1,3%	-3,7%	-0,8%
Кредитни раст - становништво	2,9%	2,7%	1,9%	0,7%	-2,3%	-1,7%	-2,4%	-3,0%	-3,5%
Активне каматне стопе - предузећа	3,8%	4,4%	4,5%	4,1%	5,1%	5,6%	4,1%	5,5%	6,2%
Активне каматне стопе - становништво	6,0%	6,2%	6,3%	6,2%	6,8%	7,1%	6,2%	7,1%	7,6%
Раст цијена некретнина стамбене намјене	9,1%	1,9%	1,3%	7,9%	-5,3%	-6,3%	8,3%	-9,1%	-12,9%

Извор: ЦББиХ

Резултати тестирања на стрес на крају првог полугодишта 2022. су побољшани у односу на резултате тестирања на стресведеног с подацима за крај претходне године и поред тога што није било промјена у интензитету претпостављених шокова. Наведено је прије свега резултат изостанка материјализације претпостављених шокова у првој половини године, односно остварених индикатора пословања банака на крају првог полугодишта 2022. који указују на добро здравље банкарског сектора и његову појачану отпорност на шокове. У основном сценарију који у временском хоризонту од три године карактерише успоравање економске активности, које води благом погоршању квалитета кредитног портфела и нижој профитабилности, банкарски сектор би биљежио незнатно смањење стопе адекватности

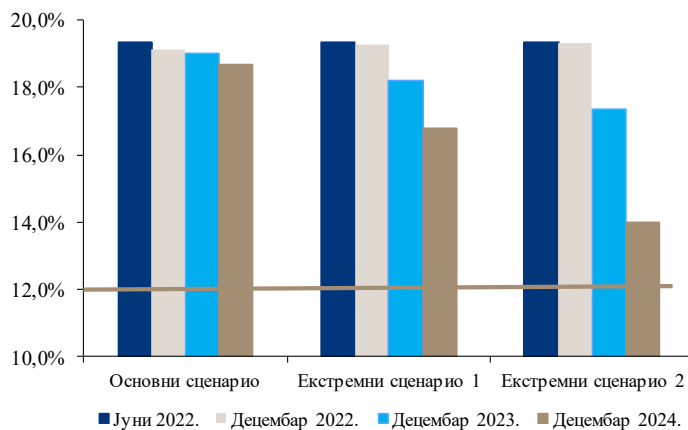
капитала која би до краја временског хоризонта тестирања на стрес остала на високом нивоу од 18,7%. У случају материјализације шокова претпостављених у блажем екстремном сценарију који претпоставља негативан економски раст током све три године тестирања, стопа адекватности капитала на агрегираном нивоу би се смањила тек у другој години временског хоризонта са почетних 19,3% на

18,2% до краја 2023. године, односно на 16,8% до краја 2024. године. У снажнијем екстремном сценарију стопа адекватности капитала на агрегираном нивоу би на крају 2023. године износила 17,4%, док би се до краја 2024. године смањила на 14,0% (графикон 15).

Иако резултати тестова на стрес показују да би се на нивоу банкарског сектора у случају претпостављених шокова у екстремним сценаријима успјела задржати адекватна капитализованост, поједине банке би, услјед специфичности у свом пословању, имале потребе за додатним капиталом. Тако би у блажем екстерном сценарију укупно три банке исказале потребу за докапитализацијом, док у снажнијем екстремном сценарију укупно седам банака не би задовољило минимални прописани ниво капитала.

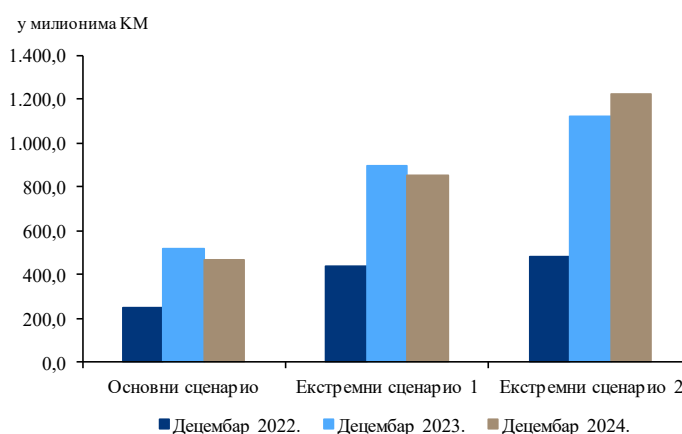
С обзиром на то да је кредитни ризик најзначајнији ризик по пословање бх. банкарског сектора, на пад стопе адекватности капитала доминантан утицај управо имају губици по основу резервисања за кредитни ризик. Очекивано погоршања квалитета кредитног портфела које је претпостављено у свим сценаријима услјед јачања ризика у макроекономском окружењу неминовно би довело до већих резервисања за кредитне губитке. Тако би у основном сценарију индикатор неквалитетни кредити

Графикон 15: Стопа адекватности капитала банкарског сектора

Извор:ЦББиХ

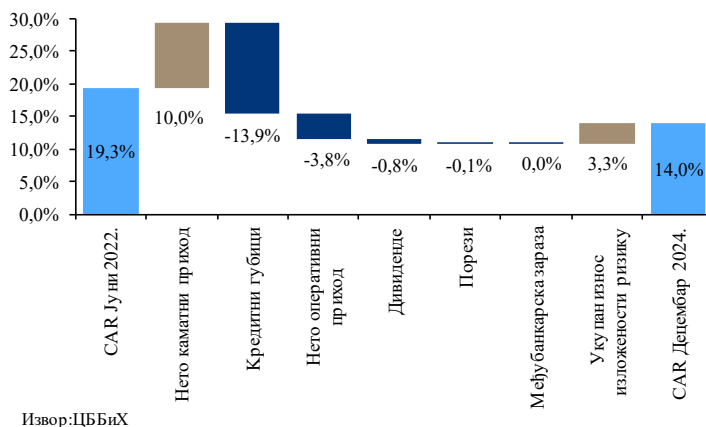
Графикон 16: Резервисања за кредитни ризик

Извор:ЦББиХ

(NPL) у укупним кредитима на нивоу система могао порасти са 5,2% на крају другог квартала 2022. године на 6,5% до краја 2024. године. У блажем екстремном сценарију овај индикатор би могао порасти на 11,3%, а у јачем екстремном сценарију на чак 15%. Губици по основу кредитног ризика произлазе управо из резервисања за ставке финансијске активе (графикон 16), првенствено кредитног портфела сектора предузећа и становништва и дају најзначајнији негативан допринос стопи адекватности капитала у условима стреса. Стопа адекватности капитала је такође под значајним утицајем кумулативних промјена нето каматних прихода и нето оперативних прихода. Нето каматни приходи, који имају кључни позитиван допринос на одржавању адекватности капитала на нивоу банкарског сектора у екстремним сценаријима постепено се смањују из периода у период, што је у највећој мјери последица претпоставке о значајном паду кредитне активности у екстремним сценаријима, како у сектору предузећа тако и у сектору становништва, али је дијелом и резултат претпостављеног погоршања квалитета кредитног портфела. Претпостављени раст активних каматних стопа неће бити довољан да надомјести стагнацију кредитног раста, док ће притисак на нето каматни резултат такође доћи и са стране пасивних каматних стопа кроз повећане каматне расходе. С обзиром на то да је у тесту на стрес постављена и претпоставка исплате дивиденди у сва три периода тестирања на стрес и у сва три сценарија, банке које остварују добит исплаћују дивиденду, што даје негативан допринос коначној стопи адекватности капитала у банкарском сектору. Утицај међубанкарске заразе у систему на капитализованост банака, који је квантификован у оба екстремна сценарија, за сада је занемарив (графикон 17).

Графикон 17: Утицај појединачних позиција на стопу адекватности капитала, Екстремни сценарио 2

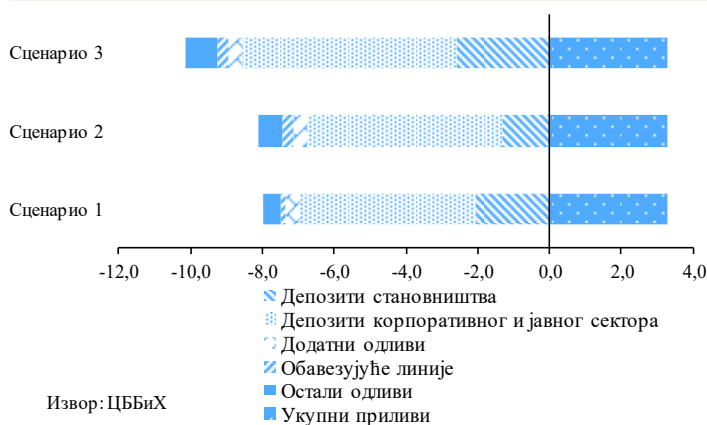
2.2. Основни налази теста на стрес ликвидности банкарског сектора за Q2 2022. године

ЦББиХ је у току 2022. године почела да проводи top-down макро тест на стрес ликвидности на кварталном нивоу као дио макропруденцијалног алата за откривање ризика ликвидности на нивоу банкарског сектора, као и потенцијалних потреба за ликвидношћу у случају финансијске кризе. Оквир за тест на стрес ликвидности заснива се на подацима о новчаним токовима банака који су доступни за све комерцијалне банке у систему почевши од четвртог квартала 2021. године. Израчун ликвидносне позиције у претпостављеним условима значајног стреса у 30-дневном временском периоду базира се на приступу стандардизоване мјере коефицијента покрића ликвидности LCR (енгл. Liquidity Coverage Ratio), која је саставни дио нових регулаторних прописа за управљање ризиком ликвидности и за које је прописано да су банке дужне одржавати коефицијенте од најмање 100%. Шокови у тесту на стрес ликвидности премашују LCR параметре у смислу интензитета и калибрисани су коришћењем стручне процјене Одјела за финансијску стабилност ЦББиХ у облику три алтернативна неповољна сценарија, уважавајући најбоље праксе других централних банака.

Први стресни сценариј претпоставља шок на страни сектора становништва и базира се на историјском догађају односно глобалној финансијској кризи у периоду 2008.-2009. година, која је резултирала краткорочним губитком повјерења у бх. банкарски сектор и посљедиčno повлачењем значајног дијела депозита становништва. Други стресни сценариј представља хипотетску системску кризу ликвидности у земљи, у којој би већи интензитет стреса извора финансирања за банке долазио из корпоративног сектора. Трећи, комбиновани стресни сценариј је екстремни сценариј који претпоставља комбинацију шокова из претходна два сценарија, с елементима идиосинкратичних шокова (велика повлачења депозита, већа од очекиваних повлачења одобрених кредитних линија) и стреса на финансијском тржишту (велики пад вриједности свих хартија од вриједности које се држе као ликвидна средства).

Претпостављени шокови у овом сценарију су око два до три пута јачи од захтјева према LCR регулативи, с

Графикон 18: Нето ликвидносни одливи закључно са Q2 2022.

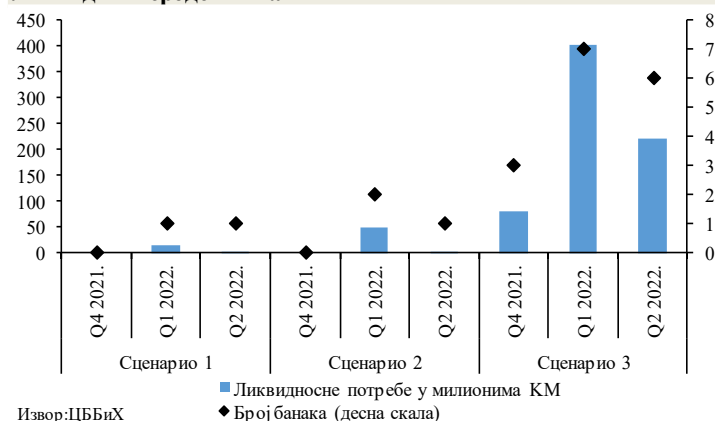

циљем да се идентификују и најмање слабости ликвидносних позиција банака.

Промјена нето ликвидносних одлива кроз три претпостављања сценарија резултат је већих ликвидносних одлива, док су укупни приливи задржани на истом нивоу у сва три сценарија. Укупна вриједност одлива ликвидних средстава у различитим сценаријима, као и промјена у структури у смислу контрибуције различитих категорија одлива на њихову укупну вриједност разликује се по сценаријима (графикон 18).

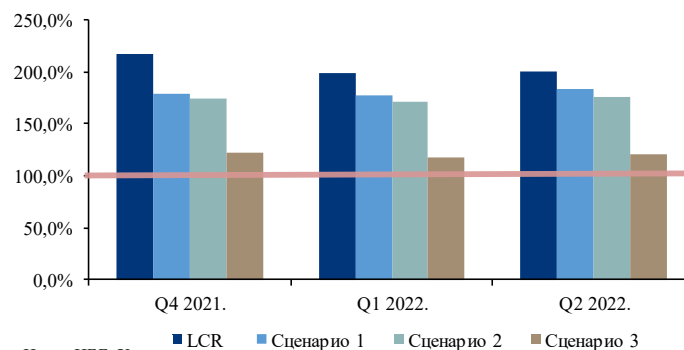
На основу резултата теста отпорности на стрес ликвидности проведених за посљедња три квартала, банкарски сектор у БиХ може се сматрати прилично отпорним на шокове ликвидности и шокове на страни извора финансирања претпостављене у алтернативним сценаријима. Краткорочни шок ликвидности у првом кварталу 2022. године, повезан са санкцијама руским банкама услед рата у Украјини и проблемима у пословању са којима се суочила групација Сбербанк показао је да и у високо ликвидним системима један догађај у кратком року може резултирати погоршањем ликвидносне позиције банкарског сектора. Ипак посматрајући укупне потребе за додатним ликвидним средствима према проведеним тестирањима на стрес, видљиво је да се након ликвидносног шока из првог квартала, у другом кварталу 2022. повећава отпорност банака на шокове претпостављене у сценаријима теста на стрес. Иако су се поједине банке показале осјетљивим на претпостављене ликвидносне шокове, посебно у најјачем стресном сценарију (графикон 19), агрегирани резултати тестирања на стрес показују да је LCR за банкарски сектор у сваком од

Графикон 19: Укупне потребе банака за додатним ликвидним средствима

Извор: ЦББиХ

Графикон 20: Коефицијент покрића ликвидности (LCR) за банкарски сектор

Извор: ЦББиХ

Напомена: За разлику од LCR-а у алтернативним сценаријима стрес теста ликвидности, износ очекиваних прилива који може надокнадити очекиване одливе није ограничен на 75% одлива.

три проведена квартална теста на стрес, чак и у најјачем стресном сценарију остао знатно изнад регулаторног минимума (графикон 20).

3. Структурне и регулаторне промјене у финансијском сектору

Међу најважнијим промјенама у регулаторном оквиру за пословање банкарског сектора у БиХ у току 2022. године издвајају се одлука Агенције за осигурање депозита у БиХ о повећању износа осигураног депозита код банака, мјере агенција за банкарство за ублажавање кредитног ризика услјед раста каматних стопа и доношење методологија за одређивање минималног захтјева за капиталом и прихватљивим обавезама банке (MREL).

Агенције за осигурање депозита у БиХ донијела је одлуку о повећању износа осигураног депозита код банака са 50.000 КМ на 70.000 КМ која се примјењује од 1. новембра 2022. године. Повећањем износа осигураног депозита, БиХ се наставља приближавати стандардима ЕУ из области заштите депозита, што доприноси јачању повјерења у банкарски сектор те свеукупној финансијској стабилности у земљи.

У области санације банака у току 2022. године донесене су методологије за одређивање минималног захтјева за капиталом и прихватљивим обавезама банке (MREL) од стране обје агенције за банкарство, чиме се прописује начин израчунавања MREL захтјева односно минимални износ регулаторног капитала и прихватљивих обавеза који осигурава способност банке да покрије одговарајући износ губитака и да, зависно од стратегије реструктурисања, буде докапитализована износом који је довољан за provedбу преферисане стратегије реструктурисања. Агенције за банкарство утврђују MREL захтјев за сваку банку појединачно користећи исту методологију коју је банка дужна континуирано испуњавати на појединачној основи, односно на консолидованој основи, ако је тако наложено. Такође, крајем марта 2022. године донесене су и одлуке о измјенама и допунама одлуке о плановима опоравка банке и банкарске групе којима су укључени додатни индикатори плана опоравка укључујући минимални захтјев за капиталом и прихватљивим обавезама банке (MREL) као и нове индикаторе ликвидности, и то коефицијент покрића ликвидности (LCR) и коефицијент нето стабилног финансирања (NSFR).

Крајем првог полугодишта 2022. агенције за банкарство су ставиле ван снаге одлуке о привременим мјерама банака за ублажавање негативних економских посљедица узрокованих пандемијом. У другој половини године агенције за банкарство су донијеле одлуке о привременим мјерама за ублажавање ризика раста каматних стопа изазваног

растом референтних каматних стопа, инфлаторним притисцима и другим поремећајима на међународним финансијским тржиштима који могу имати негативне ефекте на тржиште БиХ. Примарни циљеви мјера су правовремено управљање кредитним ризиком, формирање додатних резерви за очекиване кредитне губитке за ниво кредитног ризика 1 и 2 у случају значајнијег раста каматних стопа и ублажавање посљедица потенцијално значајног пораста износа отплате дуга. Очекивања регулатора су да ће донесене мјере ограничити поступке банака који би могли неповољно утицати на грађане и привреду те у коначници и на раст системских ризика.

Захваљујући постојању адекватног регулаторног оквира за реструктурисање банака, почетком 2022. године агенције за банкарство су успјешно провеле процес реструктурисања над Сбербанк а.д. Бања Лука и Сбербанк БХ д.д. Сарајево. Сбербанк а.д. Бања Лука прешла је у власништво Нове Банке а.д. Бања Лука и наставила пословање под новим називом Атос Банк а.д. Бања Лука. Друштво ASA FINANCE д.д. Сарајево преузело је власништво над Сбербанк БХ д.д. Сарајево те је ова банка од маја 2022. наставила пословати под називом АСА Банка Наша и снажна д.д. Сарајево, да би од децембра 2022. године била припојена банци АСА Банка д.д. Сарајево, након чега је број банака у банкарском сектору у БиХ смањен на 21 банку. Након промјене власништва Комерцијалне банке а.д. Бања Лука у децембру 2021. године, у марту 2022. године извршена је и службена промјена пословног назива ове банке у Банка Поштанска штедионица а.д. Бања Лука у складу са називом новог власника Банка Поштанска штедионица а.д. Београд.